Информационен център

„ЕВРОПА ДИРЕКТНО – ХАСКОВО“

ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ЕВРОПЕЙСКО ГРАЖДАНСТВО

Хасково 2020 г.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

Гражданство, европейско гражданство, образование
за европейско гражданство ……3
Европейският съюз - същност, институции,политики……19
Какво представлява Европейският съюз……....19
Развитие на Европейския съюз……22
Институции на Европейския съюз……..24
Европейски избори……..27
Политики на Европейския съюз……..30
Харта на основните права на ЕС…….37
Европейският съюз и младежта…….. 39
Миграция……41
България и Европейският съюз……42
Права на гражданите на Европейския съюз…….46

Информационен център
„Европа Директно – Хасково“
@ Румен Вълчев – автор 2020
ISBN 978-954-8983-60-1
Хасково 2020

Гражданство, европейско гражданство, образование за европейско гражданство

Договорът за Европейския съюз от Маастрихт (1992) постановява, че Съюзът е общност от независими държави, обединили се в името на развитието на тази общност, и същевременно, че всички граждани на страните-членки са и граждани на Европейския съюз. Европейското гражданство е, което то ни обединява, тъй като гражданството не е само набор от права и задължения за индивида, а и процес на постоянно реализиране на тези права, и най-вече на политическо участие на гражданите в живота на общността.

Аз съм гражданин на България не само защото съм се родил в нея или родителите ми са българи, но защото аз участвам в изграждането и развитието на българското общество, защото аз гласувам и така решавам какви политики, ще определят неговото развитие.

Подобно е и с Европейския съюз – като гражданин на Съюза аз решавам във все по-голяма степен за политиките за неговото развитие или за развитие на местните общности, където живея или работя, независимо от моето национално гражданство.

Така твърдението „Аз съм европеец!“ вече не се отнася за жител на географска област, на континента Европа, а за гражданин на европейската общност, обединяваща още 450 милиона граждани като мен.

В Договора за Европейския съюз е записано: „Настоящият договор бележи нов етап в процеса на създаване на все по-тесен съюз между народите на Европа, при който решенията се вземат възможно най-близо до гражданите...Съюзът си поставя следните цели: да насърчава икономическия и социален напредък, който е балансиран и устойчив, по-специално чрез създаване на зона без вътрешни граници, чрез укрепване на икономическото и социалното сближаване ... за засилване на защитата на правата и интересите на гражданите на неговите държави-членки чрез въвеждане на гражданство на Съюза“.

Как да бъдат обединени гражданите на държавите-членки на Съюза – отговорът на този въпрос е „като граждани на Европейския съюз, членове на Европейската общност“. Така идеята за европейско гражданство е от основно значение за развитието на процеса на европейска интеграция.

Европейската общност не е сбор от враждуващи или често конкуриращи се национални държави и враждебни, често изправяни едни срещу други граждани. Като граждани на нашите национални държави ние участваме в процеса на тяхното развитие и същевременно този процес е процес на развитие на цялата европейска общност. Вместо отношения между държавите, изградени на враждебността и на употребата на сила, в рамките на европейската общност това са отношения изградени на основата сътрудничество, на солидарност, на равнопоставеност, а всички сме равни като граждани в живота и развитието на тази общност.

Гражданството е исторически договор между индивида и държавата, като негово съдържание е интегрирането на индивида в политическата рамка и участието на гражданите в институциите на закона. В чисто юридически план гражданството е обективна даденост за индивида, който го придобива обикновено в зависимост от конкретните условия при появата си на този свят. В широкия социален, културен, и икономически контекст на демократичното общество гражданството като система от вярвания и ценности и като определени действия е своеобразна длъжност, която се усвоява, както и форма на обществена активност и практика, която човек развива в рамките на своя живот.

Гражданството се основава на пълно членство в общността, то включва три компонента - цивилен (юридически), политически и социален.

Юридическият компонент се развива първи и гарантира сигурността, собствеността, индивидуалните свободи на гражданина. Политическият аспект означава участие в колективното достигане на цели на обществено равнище чрез процеса на управление. Социалният компонент се отнася до способността за достъп до ресурсите на общността и възможности които позволяват социална мобилност и удобства (достъп до здравни услуги, образование, възможности за заетост).

Както ще видим тези компоненти в различна степен се реализират в рамките на националната държава и в рамките на европейската общност, като много по динамично те се развиват в рамките на втората.

Така гражданството е легален статус на индивида, определен от граждански, политически и социални права. „ Тук гражданинът е юридическа личност, свободна да действа според закона и имаща правото да търси закрила от закона. ”

Ключово измерение на гражданството е политическото, което предполага активното участие на гражданина в политическите институции и в обществените дела. Още Аристотел в „Политика” отбелязва: „Ако свободата и равенството се срещат главно сред демокрациите, те ще бъдат постигнати, когато всички хора споделят управлението в най-голяма степен.” В този смисъл гражданството не е само легитимно членство в дадена общност, а нещо по-силно – участието в управлението й. В този смисъл колкото повече се развива и става по-значима демократичната система за управление на Европейския съюз, колкото повече тя определя развитието на европейската общност, толкова повече ще придобива смисъл нашето европейско гражданство, защото всеки от нас ще бъде включен активно в процеса на развитие на Европейската общност.

Третото измерение е културното – гражданството означава членство в общност, което е и източник на идентичност. От своя страна силната гражданска идентичност предполага активно участие в политическия и обществения живот, а гражданинът е с развита ценностна система, характерна за дадената общност. Към националната идентичност ще се добавя и европейската идентичност, чувството за принадлежност към общност с история, общност, определяща във все по-голяма степен собствената ни съдба.

Трите измерения на гражданството са взаимосвързани: притежаването и осъществяването на права предполага политическа и обществена активност, а тази активност и участие засилват гражданската идентичност.

Днес водеща е концепцията на демократичното гражданство, която се утвърждава във все повече национални общности. Самата идея на

демократичното гражданство е позитивна, основана на доброволно приемане на принципи и норми; на изграждане на връзки не само на принадлежност, но и на участие. То преодолява тесните граници на рода, класата, конфесионалната общност, създава далеч по универсално и обхватно чувство на общност и по-многопластово чувство на принадлежност.

***

Измерението на идентичността е най-проблематичното от измеренията на европейското гражданство. Става въпрос както за индивидуална, така и за колективна идентичност. Появата и развитието на националната държава са свързани с изграждане на национална идентичност, която цели преодоляване на тази краткоплановост на човешкото съществуване (животът преминаващ в рамките на отношенията в рода, в общината, в рамките на класова принадлежност). В общества с доминираща една култура се развива национална идентичност, която е свързана с културата и езика на мнозинството. Тази идентичност се постига чрез целенасочена социализация при същевременното изключване на други хора и групи.

В основата на създаването на национална гражданска идентичност са национализацията на икономическите, социални и културни процеси с помощта на възникващата силна държава, на правото, на възникналото печатно слово, на създаващото се масово образование и унифициран процес на социализация, както и създаването на националните митове и написването на национална история.

Обединението в рамките на Европейския съюз поставя въпроса за придобиване и осъществяване на второ и то наднационално гражданство - европейското. Процесът на европейско обединение включва обща политика, осъществяване на свободите на движения на граждани, капитали, информация, на общи икономически проекти, опити за решаване на проблеми в рамките на цялата общност, изготвяне на общи планове за развитие. Започва процес на европейска социализация, закрепен чрез специални юридически норми, чрез институциите, чрез осъществяване на проекти, чрез засилена мобилност на гражданите.

Днес като граждани на една далеч по-голяма общност ние градим европейската идентичност на основата на справянето с общите проблеми, пред които се изправяме – проблемите за мира, за борбата с климатичните проблеми, борбата с пандемиите, дигитализацията на инфраструктурата и овладяването на високите технологии, предизвикателствата на тероризма и на световната бедност. Ние градим тази европейска идентичност и поради факта, че само заедно и солидарно може да се справяме с тези предизвикателства в рамките на европейската общност, какъвто урок получихме от борбата с пандемията през изминалите две години.

Някои определят европейската идентичност като набор от ценности, осигуряващи споделено значение за повечето европейски граждани, давайки им възможността да чувстват принадлежност към определена европейска култура и институционална система, които те смятат за легитимни и значими. Други изследователи предпочитат да говорят единствено за граждански модел при конструирането на европейската идентичност, като наблягат на общите институции, правата и задълженията и общите ценности и определят Европейския съюз като първа фаза на една постнационална демокрация. Според тях политическите общности (държавите-членки на ЕС) могат да формират колективна идентичност на базата на права и задължения, както и на общи ценности. Европейската идентичност трябва да е изградена на основата на солидарността.

С Договора от Маастрихт възниква европейско гражданство, което означава приемане от страна на гражданина на права, отговорности и задължения, както и от страна на Европейската общност, но то далеч не е така развито и действено като националното гражданство. Що се отнася до другите измерения на гражданството - социални, икономически, културни – те са все още в начална фаза на развитие. В подобна фаза е и развитието на европейска чувствителност, която води към чувство за принадлежност, към изграждане на още една идентификация за европейския гражданин. Въпреки формалното премахване на държавните граници и на продължаващите повече от пет десетилетия усилия за обединение, националното гражданство остава водеща категория.

***

Въвеждане на европейска форма на гражданство с точно определени права и задължения се обмисля още през 60-те години. Преди Договора от Маастрихт от 1992 г. договорите за Европейските общности предоставят гаранции за свободното движение на икономически активни лица, но като цяло не и за други лица. Договорът от Париж от 1951 г., за създаване на Европейската общност за въглища и стомана, който предшества Договора за Европейската икономическа общност (Римският договор), установява право на свободно движение на работници в тези отрасли, а Договорът от Рим от 1957 г. предвижда свободното движение на работници и услуги.

Въпреки това, договорните разпоредби са тълкувани от Съда на Европейските общности не като имащи тясна икономическа цел, а по-скоро по-широка социална и икономическа цел. На практика всеки гражданин на държава от ЕС в друга държава-членка, независимо дали е икономически активен или не, е имал право по член 12 от Договора за Европейската общност на недискриминация ("в рамките на прилагането на този Договор се забранява каквато и да е дискриминация на национална основа").

Член 2 на Договора за Европейския съюз гласи „Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, на демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства. Тези ценности са общи за държавите-членки в обществно, чиито характеристики са плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между мъжете и жените".

По-нататък в член 16 се заявява „Съюзът установява вътрешен пазар.Той работи за устойчивото развитие на Европа, основаващо се на балансиран икономически растеж и ценова стабилност, силно конкурентна пазарна икономика, която има за цел пълна заетост и социален прогрес, и високо равнище на защита и подобряване качеството на околната среда. Той насърчава научния и техническия прогрес. Той се бори срещу социалното изключване и дискриминациите и насърчава социалната справедливост и закрила, равенството между мъжете и жените, солидарността между

поколенията и защитата правата на детето. Той насърчава икономическото, социалното и териториалното сближаване, както и солидарността между държавите-членки. Той зачита богатството на своето културно и езиково многообразие и следи за опазването и развитието на европейското културно наследство.“

Това е европейското социално пространство, това е общността чиито граждани сме и ние (всеки гражданин на страна-членка). Става въпрос за съвсем конкретно гражданство със своите правни, политически, социални и културни измерения, гражданство което е в процес на развитие. Поради тази причина то далеч не е така пълно и всеобхватно като националното гражданство и вероятно никога няма да стане, но ще е гражданството потребно на всеки от нас в този динамично развиващ се свят. Може да направим аналога с гражданството на империите в миналото, гражданството на федеративните държави. Разликата е, че Европейският съюз все повече ще се развива като общност, на основата на изброените по-горе принципи и ние във все по-голяма степен ще може да реализираме своите права като европейски граждани. Например, всяка национална държава изгражда система от права на потребителите, но ние виждаме, че в последните години все повече са правата ни като потребители, като граждани на Европейския съюз, които по правило са по-широки от националните и се реализират в рамките на цялата европейската общност. Специално за България е повече от сигурно, че в рамките на страната никога нямаше да създадем толкова развита и ефективна система от права на потребителите.

***

Гражданството може да се определи като равноправно членство в политическа общност, към която са прикрепени права и задължения, практики за участие, ползи и чувство за идентичност. Отбелязват се три елемента на гражданството, които изглежда постоянно присъстват, а именно принадлежност (чувството за принадлежност към държавата, към Европейския съюз), пасивно гражданство (защита от държавата, от ЕС) и активно гражданство (участие в политиката).

Гражданството на Европейския съюз също има афективни, защитни и съучастнически аспекти, тъй като подобно на националното гражданство, то е правен и политически израз на членството в по-голяма общност, а именно в Европейския съюз. Но това не е нито огледалният образ на националното гражданство, нито правният статут, предназначен да прилича на статут на национално гражданство. Въпреки че националните гражданства предполагат вкорененост на хората, уседналостта в рамките на дадена исторически оформила се територия, гражданството на ЕС е тясно свързано с мобилността на гражданите. Мобилността има лични и колективни измерения. Тя помага за насърчаване на икономическия растеж, производителността, интеграцията, но също така свързва обществата и хората. Това също влияе върху перспективите и настроенията на хората. Мобилността води в личен план до нови възможности за социален жвито за отделния човек, както и променя живота на общностите – живота в регионите на Европа, в държавите-членки и като цяло живота в цялата Европейска общност.

Мобилността разширява социалните ни възприятия, променя нагласите ни, разрушава утвърдени стереотипи, създава не само нови социални контакти, но и променя характера на тези контакти и отношения. Социализацията ни като граждани на определена държава ни вкарва в определени социални, исторически, етнически рамки, очертава разделителните линии между нас, гражданите на държавата и тези от останалия извън границите свят. Днес това изолиране става все по-невъзможно в рамките на дадената държава - миграцията, комуникациите, търговията, глобалните производства и култура са процесите, които правят трудно изолирането на отделни общества и култури.

Гражданството на ЕС е по-скоро свързано с предоставянето на общо политическо и социално пространство, което институциите на наднационално ниво, правителствата и гражданите на ЕС съвместно създават. Съвместното създаване предполага признаване на взаимната взаимозависимост на институционалните участници и правния ред и тяхното съвместно участие в създаването на реалности, които подобряват перспективите за живот на хората. Тя се основава повече на взаимовръзки, многостранни диалози и отношения и по-малко на автономия и институционално затваряне.

Общото определение за гражданство е посочено в прегледа на Европейската комисия от 2005 г. на „образование за гражданство в училище в Европа“:„гражданството включва ползване на права и упражняване на отговорности в различни видове общност. Този начин на възприемане на гражданството обхваща конкретната идея за политическо участие на членове на демократична държава. Включва и по-общото схващане, че гражданството обхваща редица дейности за участие, не всички явно политически, които засягат благосъстоянието на общностите ... гражданството е свързано с вземане на информиран избор и решения и с предприемане на действия, индивидуално и като част от колективните процеси “.

Гражданство на Европейския съюз се предоставя на всички граждани на държави-членки на Европейския съюз. Формално европейското гражданство се създава с приемането на Договора от Маастрихт от 1992 г. едновременно със създаването на Европейския съюз (ЕС). Гражданството на ЕС е допълнение и не замества националното гражданство. То предоставя на гражданите на ЕС права, свободи и правна защита, предвидени в законодателството на ЕС.

Договорът за функционирането на Европейския съюз предвижда гражданите да бъдат „пряко представени на равнището на Съюза в Европейския парламент“ и „да участват в демократичния живот на Съюза“.

По-конкретно се предоставят следните права:

• **Право на достъп до европейски правителствени документи:** право на достъп до документи на правителството на ЕС, независимо от техния носител. (Член 15).

• **Свобода от всякаква дискриминация по отношение на националността**: право да не бъдете дискриминирани на основание националност в обхвата на прилагане на Договора (член 18);

• **Право на недискриминация:** Правителството на ЕС може да предприеме подходящи действия за борба с дискриминацията въз основа на пол, расов или етнически произход, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация (член 19);

• **Право на свободно движение и пребиваване:** право на свободно движение и пребиваване в целия Съюз и право на работа на всяка длъжност (включително национални държавни служби с изключение на длъжностите в публичния сектор, които включват упражняване на правомощия, предоставени от публичния закон и защита на общите интереси на държавата или местните власти (член 21), за които обаче няма единно определение);

• **Право на глас и участие в избори за Европейски парламент** във всяка държава-членка на ЕС (член 22)

• **Право на глас и участие в местни избори в държава от ЕС, различна от тяхната,** при същите условия като гражданите на тази държава (член 22)

- Право на консулска защита: право на защита от дипломатическите или

консулските власти на други държави-членки, когато са в държава извън ЕС, ако няма дипломатически или консулски органи от собствената държава на гражданина. (член 23) Това се дължи на факта, че не всички държави-членки поддържат посолства във всяка държава по света (някои страни имат само едно посолство от държава от ЕС).

• **Право на петиция към Парламента и омбудсмана:** правото да се обръща с петиция до Европейския парламент и правото да кандидатства пред Европейския омбудсман да му обръща внимание на всички случаи на лоша администрация от институциите и органите на ЕС, с изключение на юридическите лица (член 24)

• **Езикови права**: правото да кандидатствате пред институциите на ЕС на един от официалните езици и да получите отговор на същия език (член 24)

Гражданите на ЕС имат право да се обръщат директно към Европейския парламент, Европейския омбудсман и агенции на ЕС, на който и да е от езиците на Договора, при условие че повдигнатият въпрос е от компетентността на тази институция.

Гражданите на ЕС имат правната защита на правото на ЕС, включително Хартата на основните права на Европейския съюз и актове и директиви относно, например, защита на личните данни, правата на жертвите на

престъпления, предотвратяването и борбата с трафика при хората, равно заплащане, защита от дискриминация при работа на основание религия или убеждения, сексуална ориентация и възраст.

***

Договорът от Маастрихт, който влиза в сила през 1993 г., постановява, че гражданите на всички държави от Европейския съюз имат двойно гражданство (национално и европейско), **но какви са предимствата да бъдеш европейски граждани?**

• право на дипломатическа защита. Ако се намираме в държава извън ЕС, където няма българско посолство не присъства, в случай на нужда можем да се свържем с посолството на която и да е държава от Съюза.

• право на пребиваване във всяка държава от Съюза. Граничният контрол предвижда сътрудничество между полицията на участващите държави, с електронна връзка между полицейските органи (Шенгенска информационна система), която позволява да се докладват подозрителни хора и трафик в реално време

• право на работа. Гарантирано е еднакво третиране за всички граждани на Европейския съюз, от наемане на работа до условия на труд, от заплати до социална сигурност. Освен това всеки европейски гражданин може да упражнява професията, за която лицето е било квалифицирано в страната на произход.

• право на активно участие в политическия живот на всяка държава-членка, поради което гражданите могат да гласуват и да участват в общинските избори на държавата, в която пребивават.

• ЕС е най-успешният мирен междудържавен проект в историята и европейските граждани са тясно свързани икономически и културно, също благодарение на демократичните ценности, които споделят.

• единният пазар на ЕС е най-развитият в света, се основава на четири основни свободи, а именно живот и работа във всяка държава от ЕС,

прехвърляне на пари, продажба на стоки и предоставяне на неограничени услуги.

• от гледна точка на храните и околната среда европейските стандарти отговарят на най-строгите стандарти за качество в света, като забраняват на компаниите да продават замърсени храни или да замърсяват околната среда.

• на потребителите се възстановява сумата, ако върнат продукт, например билет за пътуване в случай на закъснение или анулиране на пътуването.

• ЕС защитава всички малцинства и потиснати хора, като предлага равно отношение към всички, независимо от националността, пола, културата или сексуалната ориентация.

• страните от ЕС имат по-голямо значение на световната сцена, отколкото само 27 държави поотделно, както политически, така и търговски.

• гражданите на ЕС могат да използват мобилната мрежа и онлайн услугите без допълнителни разходи в целия съюз с пълна безопасност, тъй като данните са защитени от законодателството на ЕС.

• програмите на ЕС, като Еразъм + и Хоризонт, подпомагат бизнеса да се възползва максимално от всички възможности чрез финансиране, обучение, бизнес мрежи и програми за обмен.

• ЕС защитава работниците на работното място в съответствие с разпоредбите на Хартата на основните права.

• ЕС защитава гражданите от негативните последици от глобализацията, като подкрепя малкия бизнес със специфични правила

Образователни политики на Европейския съюз

Докато в миналото гражданството (или поне образованието за европейско гражданство) е имало тенденция да се определя предимно от гледна точка на идентичности, култури и истории, политиките, възникнали след 1992 г., са склонни да описват гражданството като многостранна и до голяма степен постнационална концепция.

От 50-те до началото на 90-те години както в Европейската общност се разчита на националистически модел на гражданско образование, в който неизменните (европейски) идентичности, афективни връзки, истории и „култура“ са приоритетни пред правата или участието. Гражданството продължава да бъде свързано с понятието нация, като цел е да се прилага тази идея на европейско ниво, за да създадат нация-Европа или европейска наддържава.

Европейските образователни политики след 90-те години отразяват нова и по-широка концептуализация на гражданството и гражданското образование. Тези политики се занимават с насърчаване на гражданското образование, а не само на европейското гражданство, и изместват акцента на своите образователни политики от историята и идентичността към правата, участието, гражданските принципи и, може би най-важното, личността. По този начин съвременните европейски политики за гражданско образование отделят гражданството от държавите, от социокултурните идентичности и от определени територии. Въпреки това същите тези политики се стремят да създадат усещане за общност в Европа и за европейците и по-горе беше предложено, че в съвременната визия за европейската общност, общността се състои от граждани, обединени от техните общи (граждански) ценности , умения и бъдеще.

Например, правата - независимо дали са граждански, политически, социални, икономически, културни - сега се считат за крайъгълен камък на проекта „Образование за демократично гражданство“ на Съвета на Европа. Освен това, в съответствие с постнационалната концептуализация на гражданството, тези политически документи показват, че правата не се получават изключително от националната държава, но също така се предоставят от европейски и международни рамки за правата..

Днес се набляга на гражданина като член на политически или граждански общност, отколкото като член на културна, етническа или историческа общност. Идентичността на гражданството вече не се разглежда като неразривно свързана с нациите или държавността.

Може също така да се установи загриженост за установяването на европейско гражданство върху споделени граждански ценности на „демокрация, социална справедливост и зачитане на правата на човека“, което предполага, че Европа трябва да бъде изградена като гражданска общност, а не просто като историческа или културна общност.

В съответствие с това предположение, от средата на 90-те години политиките на ЕС в областта на образованието показват, че политическата идентичност трябва да се основава на граждански принципи като зачитането на „правата на човека / човешкото достойнство; основни свободи; демократична легитимност; мир и отхвърляне на насилието като средство за постигане на целта; [и] уважение към другите “.

ЕС изглежда има още по-големи цели, дори „мисия“, а именно да: ... събере хората в Европа да поеме едно от най-големите предизвикателства на всички времена: да изгради по-голяма Европа, в рамките на един континент което се характеризира с културни различия, различни икономически подходи и различна природна среда .

Идеалният европейски гражданин е образованият гражданин, който е обучен и квалифициран за участие в постмодерни и глобализирани общества. Идеалният гражданин трябва също да се придържа към гражданските ценности, да бъде активен участник във всички аспекти на социалния живот и да създава споделено бъдеще за себе си и за Европа.

Националните учебни програми включват информация за европейските институции и правата на ЕС, но националното гражданство остава централен фокус на учебните програми и учебници, а държавите-членки са склонни да преформулират понятието европейско гражданство, за да отразяват националния модел на гражданство и историята, традициите и социално политически приоритети на националната държава. Централността на националното гражданство в учебните програми на държавите-членки сама по себе си не е изненадваща или проблематична; Европейските и други наднационални гражданства предполагат, че националното гражданство ще остане, а наднационалното гражданство е допълнение към националното гражданство, а не заместител.

В началото и подготовката на Договора от Маастрихт Комисията и Съветът на министрите определят целите за развитието на образователната политика в рамките на динамичното икономическо и евентуално политическо обединение:

• насърчаването на „мултикултурна Европа“ за развиване на чувство за принадлежност и за насърчаване на отделна европейска идентичност, която може да включва елементи на култура и гражданство;

• „мобилна Европа“, която би могла да отразява същността на програмата „Еразъм“ и имаща за цел да предостави възможности за обучение, преподаване и обучение в други държави-членки;

• „Европа на обучение за всички“, за да се опита да се даде възможност на всички граждани на ЕС да учат през целия живот (жените трябва да бъдат специално подкрепени за постигането на тази цел);

• „Европа на уменията“ е цел, която се опитва да отвори технологичните бариери, които пречат на мнозина да получат работа и където професионалното обучение може да бъде консолидирано чрез технологични иновации;

• И накрая, „Европа отворена за света“, програма Tempus, която се опитва да насърчи сътрудничеството между ЕС и други държави.

Подобно образование ще внушава положителни нагласи към европейската интеграция на бъдещите граждани на Общността и ще генерира широка подкрепа и легитимност на институциите.

***

Образованието за европейско гражданство е свързано с: „запознаване с правата и задълженията на гражданите, зачитането на демократичните ценности и правата на човека и значението на солидарността, толерантността и участието в демократичното общество“.

Европейското измерение трябва да „... укрепи у младите хора чувството за европейска идентичност“, както и да подготви младите хора за икономически

и социален живот в ЕС и да подобри знанията си за Общността и другите държави-членки.

Програмата по образование за европейско гражданство включва:

Европейският съюз - характера на обединението, историята на развитието, основните ценности, върху които е изграден, както и институциите на Съюза и системата на управление на Общността;

Основните права на човека, включени в Хартата на основните права и в Европейската социална харта.

Проблемите и предизвикателствата пред Европейския съюз и политиките за тяхното решаване: справянето с климатичните промени, равенството между мъжа и жената, справянето със заплахите за здравето, запазването на мира, развитието на дигитална Европа, утвърждаването на високите технологии, миграцията, борбата с тероризма

Такава програма може да бъде разработена и осъществявана в рамките на отделен курс по образование за европейско гражданство или може да бъде интегрирана в рамките на курса по гражданско образование.

Европейският съюз - същност, институции,политики

Какво представлява Европейският съюз

В Договора на Европейския съюз е записано: „Настоящият договор бележи нов етап в процеса на създаване на все по-тесен съюз между народите на Европа, при който решенията се вземат възможно най-близо до гражданите...Съюзът си поставя следните цели: да насърчава икономическия и социален напредък, който е балансиран и устойчив, по-специално чрез създаване на зона без вътрешни граници, чрез укрепване на икономическото и социалното сближаване ... за засилване на защитата на правата и интересите на гражданите на неговите държави-членки чрез въвеждане на гражданство на Съюза“.

Член 2 на Договора за Европейския съюз гласи „Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, на демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства. Тези ценности са общи за държавите-членки в обществно, чиито характеристики са плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между мъжете и жените“.

По-нататък в член 16 се заявява „Съюзът установява вътрешен пазар.Той работи за устойчивото развитие на Европа, основаващо се на балансиран икономически растеж и ценова стабилност, силно конкурентна пазарна икономика, която има за цел пълна заетост и социален прогрес, и високо равнище на защита и подобряване качеството на околната среда. Той насърчава научния и техническия прогрес. Той се бори срещу социалното изключване и дискриминациите и насърчава социалната справедливост и закрила, равенството между мъжете и жените, солидарността между поколенията и защитата правата на детето. Той насърчава икономическото, социалното и териториалното сближаване, както и солидарността между държавите-членки. Той зачита богатството на своето културно и езиково многообразие и следи за опазването и развитието на европейското културно наследство.“

Европейският съюз е международна организация, политически и икономически съюз между 27 европейски държави. Той е самостоятелно юридическо лице, притежаващо правомощия да действа независимо от съставящите го държави в рамките на предоставените му компетенции. Неговият статус е регламентиран в Договора за Европейския съюз (ДЕС) и Договора за функционирането на Европейския съюз, в сила от 1 декември 2009 г.

Държавите членки са му предоставили голям кръг от правомощия, включително в областта на външните работи и политиката на сигурност. В изчерпателно изброени в ДЕС области (например, в областта на митническия съюз) на ЕС е предоставена изключителната компетентност да приема правнообвързващи актове, като държавите членки повече нямат правото да приемат свои. В други области ЕС притежава споделена с държавите членки компетентност. В тези области на т.нар. споделена компетентност държавите членки могат да приемат национални актове, доколкото ЕС не е упражнил правото си да приеме свои.

Функционирането на ЕС се осъществява от неговите органи и учреждения, някои от които са наднационални, а други – междуправителствени. Типичен представител на наднационалните органи е Европейската комисия, която има основно изпълнителни функции. Нейните членове, макар и излъчени от правителствата на държавите-членки, са напълно независими от тях.

Сред основните задачи на Европейския съюз е осигуряването на вътрешен пазар, който обхваща пространство без вътрешни граници, в което е осигурено свободното движение на хора, стоки, услуги и капитали. Съюзът поддържа обща политика по отношение на селското стопанство, риболова, околната среда, защитата на потребителите, транспорта, енергетиката и др. ЕС разполага с изключителна компетентност в областите на паричната политика на държавите-членки, чиято парична единица е еврото, митническия съюз (който налага забрана на митата върху вноса и износа между държавите-членки и на всички такси с равностоен на мито ефект и въвежда обща митническа тарифа при техните отношения с трети страни), търговската политика, опазването на морските и

биологичните ресурси в рамките на общата политика в областта на риболова и др.

В икономически план със своето население от над 446 000 000 души през 2020 г. ЕС създава приблизително 22% от номиналния световен брутен продукт.

Европейският съюз е отворен за всяка европейска държава, която отговаря на демократичните, политическите и икономическите критерии за членство в него. През 2021 г. шест балкански държави и Турция са в процес на преговори за членство или на различни етапи от подготовката си за евентуално членство в ЕС.

За да стане член на Европейския съюз, държавата-кандидат следва да изпълни следните изисквания:

Правни изисквания - европейската интеграция винаги е била политически и икономически процес, отворен за всички европейски държави, готови да подпишат Договорите и да приемат изцяло правото на ЕС. Съгласно член 49 от Договора от Лисабон всяка европейска държава може да кандидатства за членство в ЕС, при условие че спазва принципите на свободата, демокрацията, зачитане на правата на човека и основните свободи, както и върховенство на закона;

Критериите от Копенхаген - през 1993 г., след като бившите комунистически държави изявяват желание да се присъединят към Съюза, Европейският съвет определя три критерия, които всяка държава трябва да изпълни, за да стане членка. При присъединяването си новите държави членки трябва вече да разполагат със:

- стабилни институции, гарантиращи демокрацията, върховенството на закона, правата на човека и зачитането и защитата на малцинствата;
- функционираща пазарна икономика и капацитет за справяне с натиска на конкуренцията и пазарните сили в рамките на Съюза;
- способност да поемат задълженията на членството, включително задължението да подкрепят целите на Съюза. Те трябва да разполагат с публична администрация, способна да прилага и работи със законите на ЕС на практика.

***

Развитие на Европейския съюз

На 9 май 1950 г. френският външен министър Робер Шуман първи предлага публично идеите, довели до създаването на Европейския съюз. Затова честваме 9 май като рождена дата на ЕС. На 9 май 1950 г. в декларацията на Шуман се предлага създаването на Европейска общност за въглища и стомана. Тя се превръща в реалност с Договора от Париж от 18 април 1951 г. Така се въвежда общ пазар за въглища и стомана между шестте държави основателки (Белгия, Италия, Люксембург, Нидерландия, Федерална република Германия и Франция).

След това с Договора от Рим от 25 март 1957 г. шестте държави решават да създадат Европейска общност за атомна енергия и Европейска икономическа общност. Последната включва изграждането на един по-широк общ пазар, обхващащ редица стоки и услуги. Митата между шестте държави са премахнати на 1 юли 1968 г. През 60-те години се въвеждат също общи политики, особено в търговията и земеделието.

През 1973г. Дания, Ирландия и Обединеното кралство решават да се присъединят към общността. Същевременно се въвеждат нови социални политики и политики за околната среда, а през 1975 г. е създаден Европейският фонд за регионално развитие.

През юни 1979 г. е направена решителна крачка напред — провеждат се първите избори за Европейски парламент чрез пряко всеобщо гласуване. Тези избори се провеждат веднъж на 5 години.

През 1981 г. към Общностите се присъединява Гърция, а през 1986 г. — Испания и Португалия. Присъединяването на по-слабо развити икономически страни поражда необходимостта от прилагане на програми за регионална помощ.

В началото на 90-те години държавите -членки преговарят за нов договор, който е приет от държавните или правителствените ръководители през декември 1992 г. в Маастрихт. Към съществуващата система на Общността се добавя междуправителствено сътрудничество (в области като външната

политика, правосъдието и вътрешните работи). С Договора от Маастрихт се създава Европейският съюз (ЕС). Договорът влиза в сила на 1 ноември 1993 г.

Междувременно ЕС работи по най-амбициозния си дотогава проект — създаването на единна валута, която да улесни живота на предприятията, потребителите и туристите. На 1 януари 2002 г. еврото замени старите парични единици на 12 държави от ЕС, които вече заедно образуват „еврозоната“. Оттогава еврото е основна световна валута.

В средата на 90-те години започва подготовката за най-голямото разширение на ЕС. За членство кандидатстваха шест държави от бившия съветски блок (България, Полша, Румъния, Словакия, Чешката република и Унгария), три бивши съветски републики (Естония, Латвия и Литва), една бивша югославска република (Словения) и две средиземноморски държави (Кипър и Малта). Преговорите започват през декември 1997 г. и на 1 май 2004 г. 10 от държавите кандидатки се присъединяват към ЕС. България и Румъния се присъединяват през 2007 г., а Хърватия — през 2013 г., с което държавите членки стават 28.

За да може да се справи със сложните предизвикателства на XXI век, разширеният Съюз има нужда от опростен и по-ефикасен метод за вземане на решения. В проекта за Конституция на ЕС, подписан през октомври 2004 г., и предвиден да замени всички съществуващи договори, са предложени нови правила. Този проект обаче е отхвърлен на два национални референдума във Франция и Нидерландия през 2005 г.

Конституцията е заменена от Договора от Лисабон, подписан на 13 декември 2007 г. и влизащ в сила на 1 декември 2009 г. С него се променят без обаче да се заместват, предишните договори и се въвеждат повечето промени, които са предвидени в Конституцията. Така например,р Европейският съвет се сдоби с постоянен председател и е създаден поста Върховен представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност.

***

Институции на Европейския съюз

Европейският съюз е нещо повече от конфедерация на държави, но не е федерална държава. Всъщност структурата му не попада в нито една традиционна правна категория. Съюзът е уникален в историята, като системата му за вземане на решения не спира да се развива вече 60 години.

Договорите (известни като „първично“ законодателство) са в основата на значително по обем „вторично“ законодателство, което има пряко въздействие върху всекидневния живот на гражданите на ЕС. Вторичното законодателство се състои главно от регламенти, директиви и препоръки, приети от институциите на ЕС.

Тези правни актове, както и политиките на ЕС като цяло, са резултат от решенията, взети от Европейския парламент (представляващ гражданите), Съвета (представляващ правителствата на държавите членки) и Европейската комисия (изпълнителният орган, който е независим от правителствата на държавите-членки на Съюза, и защитава общите интереси на ЕС).

Европейски парламент

Европейският парламент е органът, който е избран от гражданите на ЕС и ги представлява. Той упражнява контрол върху дейностите на ЕС и заедно със Съвета приема законодателството на ЕС. От 1979 г. насам членовете на Европейския парламент се избират чрез всеобщи преки избори на всеки 5 години.

Парламентът участва в законодателната работа на ЕС по два начина:

Чрез обикновената законодателна процедура - процедурата за съвместно вземане на решения - Парламентът си поделя поравно със Съвета отговорността за приемането на законодателство във всички области, които изискват гласуване с квалифицирано мнозинство в Съвета. Европейският парламент и Съветът си поделят също така поравно отговорността за приемането на бюджета на ЕС (предложен от Европейската комисия). Парламентът може да отхвърли предложения бюджет, както е постъпвал вече

няколко пъти. В този случай цялата бюджетна процедура трябва да започне отначало. Благодарение на бюджетните си правомощия Парламентът упражнява значително влияние върху политиката на ЕС.

По всяко време Парламентът може да поиска оставката на цялата Комисия чрез вот на недоверие. За това е необходимо мнозинство от две трети. Освен това Парламентът следи за всекидневното управление на политиките на ЕС, като отправя писмени и устни въпроси към Комисията и Съвета.

Европейски съвет

Европейският съвет е най-висшата политическа институция на ЕС. Той се състои от държавните или правителствените ръководители - президентите и/или министър-председателите на всички държави- членки на ЕС, и от председателя на Европейската комисия. Европейският съвет обикновено заседава четири пъти годишно в Брюксел. Той има постоянен председател, чиято задача е да координира работата му и да гарантира нейната последователност. Постоянният председател се избира с квалифицирано мнозинство от членовете на Съвета за период от две и половина години и може да бъде преизбран веднъж. От 1 декември 2019 г. на този пост е бившият министър-председател на Белгия Шарл Мишел.

Европейският съвет определя целите на ЕС и курса за постигането им. Той дава тласък на основните политически инициативи на ЕС и взема решения по спорни въпроси, по които Съветът на министрите не може да постигне споразумение. Европейският съвет се занимава и с текущи международни проблеми чрез „общата външна политика и политика на сигурност“, която е механизъм за координиране на външните политики на държавите - членки на ЕС.

Съвет

Съветът, познат също като Съвет на министрите, се състои от министри от правителствата на държавите от ЕС. Държавите-членки се редуват в председателството на Съвета, което е за период от 6 месеца. На всяко заседание на Съвета присъства по един министър от държава-членка. Изборът на министъра, който ще присъства на заседанието, зависи от

включената в дневния ред тема: външна политика, селско стопанство, промишленост, транспорт, околна среда и т.н.

Основната задача на Съвета е да приема законодателството на ЕС. Обикновено той споделя отговорността за това с Европейския парламент. Съветът и Парламентът също така си поделят отговорността за приемането на бюджета на ЕС. Освен това Съветът подписва международни споразумения, договорени от Комисията.

Европейска комисия

Комисията е ключова институция на ЕС. Тя единствена има право да изготвя предложе ния за ново законодателство на ЕС, които изпраща на Съвета и Парламента за обсъждане и приемане. Членовете на Комисията се назначават за срок от 5 години чрез споразумение между държавите членки, което подлежи на одобрение от Европейския парламент. Комисията е отговорна пред Парламента и трябва да подаде колективна оставка, ако Парламентът приеме вот на недоверие срещу нея.

При упражняването на своите правомощия Комисията се ползва със значителна независимост. Тя има за задача да защитава общите интереси на Съюза и поради това не може да приема указания от националните правителства. Като „пазител на Договорите“ тя трябва да гарантира, че държавите-членки прилагат приетите от Съвета и Парламента регламенти и директиви. В противен случай Комисията може да заведе дело срещу извършилата нарушение държава пред Съда на ЕС, за да я задължи да спазва законодателството на Съюза.

В качеството си на изпълнителен орган на ЕС Комисията прилага приетите от Съвета решения в области като общата селскостопанска политика например. Комисията има широкообхватни правомощия за управление на общите политики на ЕС, като например в областта на научните изследвания и технологиите, отвъдморските помощи и регионалното развитие. Тя управлява също така бюджета за тези политики.

Съд на Европейския съюз

Съдът на Европейския съюз със седалище в Люксембург е съставен от по един съдия от всяка държава от ЕС и единадесет генерални адвокати. Те се назначават чрез общо споразумение между правителствата на държавите членки с мандат от 6 години, който може да бъде подновен. Тяхната независимост е гарантирана. Ролята на Съда е да гарантира спазването на законодателството на ЕС, както и правилното тълкуване и прилагане на Договорите.

Европейска централна банка

Европейската централна банка със седалище във Франкфурт отговаря за управлението на еврото и за паричната политика на ЕС. Управителният ѝ съвет се състои от шест директори и управителите на националните централни банки на 19-те държави от еврозоната. Основните задачи на Централната банка са да поддържа ценовата стабилност и да контролира банките в еврозоната.

***

Европейски избори

Европейският парламент (ЕП) е единствената пряко избирана институция на ЕС и едно от най-демократичните събрания в света. Неговите 705 членове представляват 450 милиона граждани на ЕС. Те се избират на всеки 5 години от избирателите в 27-те държави — членки на ЕС. Лицата, избрани в ЕП, се наричат членове на Европейския парламент (членове на ЕП).

Броят на членовете на ЕП, избрани във всяка държава — членка на ЕС, по същество се определя от нейното население. Разпределението на местата е след изборите 2019г. е както следва: Белгия: 21, България: 17, Чехия: 21, Дания: 14, Германия: 96, Естония: 7, Ирландия: 13, Гърция: 21, Испания: 59, Франция: 79, Хърватия: 12, Италия: 76, Кипър: 6, Латвия: 8, Литва: 11, Люксембург: 6, Унгария: 21, Малта: 6, Нидерландия: 29, Австрия: 19, Полша: 52, Португалия: 21, Румъния: 33, Словения: 8, Словакия: 14, Финландия: 14 и Швеция: 21.

Около 40 % от членовете на ЕП са жени. Членовете на ЕП могат да сформират групи според политическите си принципи, а не по националност.

Понастоящем местата са разпределени между седем политически групи, както следва:

- Група на Европейската народна партия (175 членове на ЕП),
- Група на Прогресивния алианс на социалистите и демократите в Европейския парламент (145),
- Renew Europe Group (97),
- Група „Идентичност и демокрация“ (74),
- Група на Зелените/Европейски свободен алианс (73),
- Европейски консерватори и реформисти (63),
- Група на левицата в Европейския парламент/Северна зелена левица (39).
- 39 членове на ЕП не принадлежат към нито една политическа група.

Основните функции на ЕП са, както следва:

- Законодателни правомощия: за повечето правни актове на ЕС ЕП дели законодателна власт със Съвета на Европейския съюз чрез обикновената законодателна процедура.
- Бюджетни правомощия: ЕП поделя бюджетните правомощия със Съвета при гласуването на годишния бюджет, като го прави възможен за прилагане чрез подписа на Председателя на ЕП, и контролира неговото изпълнение.
- Правомощия за контрол върху институциите на ЕС, по-специално на Комисията: ЕП може да даде или не своето одобрение за назначаване на членовете на Комисията и има правомощието да разпусне Комисията като орган, като внесе вот на недоверие. Той също така упражнява своето правомощие за контрол върху дейностите на ЕС посредством писмени и устни въпроси, поставени пред Комисията и Съвета. Той създава специални комисии и анкетни комисии, чиито задачи не е необходимо да се ограничават само до дейностите на институциите на ЕС, а може да се

разширят до действия, предприети от държавите — членки на ЕС при прилагането на политиките на ЕС.

Избори за Европейски парламент

От първите избори през 1979 г, Европейски избори се провеждат на всеки пет години. През 2019 г. изборите се състояха между 23 и 26 май.

Всяка държава членка има определен брой членове на Европейския парламент; от шест за Малта, Люксембург, Кипър и Естония до 96 за Германия. Парламентът е съставен от 705 членове (евродепутати), представляващи всички страни от ЕС. 751 евродепутати бяха избрани през май 2019 г., но този брой беше намален до 705 след настъпилите промени след Брекзит през февруари 2020 г. Това намаление оставя място за нови членовете на ЕП вследствие на възможно бъдещо разширяване на ЕС. Другите места, които Обединеното кралство освободи, бяха преразпределени към страни, които бяха недостатъчно представени досега.

Разпределението на местата в Парламента е определено в Договорите на ЕС. Държавите с по-многобройно население имат повече парламентарни места от държавите с по-малобройно население, но благодарение на принцип на „регресивната пропорционалност“, по-малките държави получават повече места, отколкото биха имали при стриктно спазване на пропорционалността.

Изборите за Европейски парламент следват до голяма степен националните избирателни закони и традиции, но съществуват и някои общи правила на ЕС, установени в Акта за избирането на членове на ЕП от 1976 г.

Защо е важно да се гласува на изборите за Европейски парламент?

Когато гласува гражданинът на Европейския съюз гласува за представител на своята страна в Европейския парламент от политическа партия, за която гражданинът дава своя глас. Като се има предвид нарастващата роля на Европейския парламент в управлението на ЕС, европейският гражданин гласува за политики за развитието на Съюза и така определя неговото, а и своето бъдеще.

***

Политики на Европейския съюз

Политики на солидарност. За да се гарантира правилното функциониране на единния пазар, неравномерностите в рамките на този пазар трябва да бъдат коригирани. Това е целта на политиките на солидарност на ЕС, като са предназначени да подпомагат по-слабо развити региони и икономически отрасли, срещащи затруднения. Съюзът също допринася за преструктурирането на промишлените отрасли, засегнати тежко от бързо засилващата се международна конкуренция.

Регионална помощ и политика на сближаване. В рамките на бюджета на ЕС за 2014—2020 г. по линия на политиката на сближаване е предвидено да се инвестират 325 милиарда евро, или 34 % от бюджета на ЕС, в регионите и градовете на държавите — членки на ЕС за постигане на целите на Съюза за растеж и работни места и за борба с изменението на климата, енергийната ависимост и социалното изключване.

Основните приоритети на политиката за сближаване за периода след 2020г. са:

- **По-интелигентна Европа** - чрез иновации, цифровизация, икономическа промяна и подкрепа за малките и средните предприятия
- **По-зелена безвъглеродна Европа -** чрез прилагане на Парижкото споразумение и инвестиране в енергийния преход, възобновяемите енергийни източници и борбата с изменението на климата
- **По-добре свързана Европа** - със стратегически транспортни и цифрови мрежи
- **По-социална Европа** - изпълнение на европейския стълб на социалните права и подкрепа за качествената заетост, образованието, уменията, социалното приобщаване и равния достъп до здравеопазване
- **Европа по-близо до гражданите** - подкрепа за местните стратегии за развитие и устойчивото градско развитие в ЕС.

Тези цели се финансират посредством специални фондове на ЕС, които допълват или насърчават инвестициите на частния сектор и на националните и регионалните органи на управление:

Европейският фонд за регионално развитие се използва за финансиране на проекти в тази област и за подпомагане на икономиката в изоставащи региони. Това включва обновяването на западащи промишлени райони;

Европейският социален фонд се използва за финансирането на професионално обучение и за подпомагането на хората в търсенето на работа. Бе създадена нова инициатива с бюджет от 6 милиарда евро, за да се помогне на младите хора да навлязат на пазара на труда в регионите, където младежката безработица достига 25 %.

Кохезионният фонд се използва за финансирането на проекти за изграждане на транспортна инфраструктура и за опазване на околната среда в държавите от ЕС, чийто БВП на глава от населението е под 90 % от средния за ЕС.

Икономическата политика на ЕС има за цел:

да даде отговор на глобализацията и икономическата криза, като отново възвърне конкурентоспособността на европейската икономика (далекосъобщения, услуги, енергетика, нови екологични технологии за устойчиво развитие);

да гарантира:

- интелигентен растеж: поощряване на знанията, иновациите, образованието и цифровото общество;
- устойчив растеж: насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика, в която ресурсите се използват по-ефективно;
- да насърчава устойчивия растеж: стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване.
- Нова политика за миграцията

Обща селскостопанска политика и обща политика в областта на рибарството. Целите на общата селскостопанска политика, установени в Договора от Рим от 1957 г., са да се гарантира добър жизнен стандарт на селскостопанските производители, да се стабилизира пазара, да се гарантират

разумни цени за потребителите и да се модернизира селскостопанската инфраструктура. Тези цели са до голяма степен постигнати. Освен това потребителите днес се радват на сигурно снабдяване, а цените на селскостопанските продукти са стабилни и защитени от колебанията на световните пазари. Общата селскостопанска политика се финансира с помощта на Европейския фонд за гарантиране на земеделието и Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

Бюджет на Европейския съюз

За да финансира политиките си, Европейският съюз разполага с годишен бюджет, който през 2021 г. възлиза на над 166,7 милиарда евро. Това представлява около 1 % от общия брутен национален доход на всички държави -членки, взети заедно.

Бюджетът за следващите седем години ще бъде 1 824,3 млрд. евро.

Как се разпределят парите за периода 2021-2027 година?

Възстановяване от кризата Част от фонда за възстановяване – 321,5 млрд. евро ще бъдат под формата на грантове за държавите членки, 360 млрд. ще бъдат отпускани като заеми за най-пострадалите европейски икономики.

Земеделие Общата политика в областта на земеделието ще разполага с 336,4 млрд. евро, разпределени както следва: 258,6 млрд. евро по първия стълб – който основно финансира директни плащания на земеделските производители 77,9 млрд. евро за развитие на селските райони – с тях ще се финансират зелени и социални програми

Кохезия (политика на сближаване) Кохезионните фондове, чиято цел е да уеднаквят стандарта на живот в държавите членки – ще бъдат в размер на 330 млрд. евро.

Климат Лидерите се съгласиха да отделят 30% от общия бюджет на ЕС за климатичните цели. Освен това ще бъде създаден нов Фонд за справедлив преход, който да помогне на замърсяващите региони да финансират преминаването към по-чисти индустрии.

Здравеопазване Новото в бюджета са парите за здравеопазване. В условията на глобална пандемия, новата здравна програма ще получи 1,7 млрд. евро. RescEU, отделна програма, използвана за набавяне на медицинско оборудване, както и други спешни средства, ще получи общо 3 милиарда евро.

Иновации Хоризонт Европа ще получи 80,9 млрд. Евро. Дигитализация Програмата „Дигитална Европа" за финансиране на високоефективни компютри, изкуствен интелект и киберсигурност получи малко под 6,8 милиарда евро.

Инфраструктура Транспортната инфраструктура ще може да се възползва от 11,4 млрд. евро (плюс 10 млрд. от фондовете за регионално развитие).

Развитие и миграция Инструментът за съседство, сътрудничество за развитие и международно сътрудничество ще разполага със 70,8 млрд. от европейския бюджет. Миграцията и граничният контрол ще получат голямо парче от новия бюджет – 22,7 млрд.евро.

Зеленият пакт за Европа

Зеленият пакт за Европа е програма за развитие, чрез която до 2050г. Европейският съюз ще има устойчива, ресурсно ефективна и силна икономика икономика:

- без парникови газове;
- при която икономическият растеж няма да зависи от използването на природни ресурси;
- където намалява замърсяването на природата;
- подобрява се качеството на живот на гражданите;

Цел на Зеления пакт е до 2050г. Европа да стане първия континент, където икономическото развитие не влияе върху климата. Постигането на целите на Европейския зелен пакт в областта на климата и на енергетиката ще изисква по 260 милиарда евро допълнителни инвестиции годишно.

Европейският зелен пакт предоставя план за действие:

- за повишаване на ефективното използване на ресурсите чрез

преминаване към чиста, кръгова икономика
- възстановяване на биологичното разнообразие и намаляване на замърсяването

За постигането на целта ще са необходими действия във всички сектори на нашата икономика, като например:

- инвестиране в екологосъобразни технологии
- подкрепа на иновациите в промишлеността
- въвеждане на по-чисти, по-евтини и по-здравословни форми на частен и обществен транспорт
- декарбонизация на енергийния сектор
- подобряване на енергийната ефективност на сградите
- работа с международни партньори за подобряване на екологичните стандарти в световен мащаб.

ЕС ще предостави също така финансова подкрепа и техническа помощ, за да помогне на най-силно засегнатите от прехода към екологосъобразна икономика. Това ще стане чрез механизма за справедлив преход. Той ще помогне за мобилизирането на най-малко 100 млрд. евро за периода 2021—2027 г. в най-засегнатите региони.

В енергетиката ще се развие декарбонизацията – в момента производството и потреблението на енергия генерира 75% от вредните газове в ЕС.

Ще продължи процесът на саниране на сгради, за да могат хората да намалят сметките си за енергия и потреблението на енергия. Днес около 40% от потреблението на енергия в домакинствата се дължи на лошата изолация на сградите.

Ще се развива промишлеността така, че Европа да се превърне в световен лидер на зелената икономика. Днес европейската промишленост използва само 12% рециклирани материали.

Въвеждане на по-евтини, по чисти и по-здравословни форми на частен и обществен транспорт, доколкото сега транспортът произвежда 25% от вредните емисии.

Умна Европа (Хоризонт Европа 2021-2027)

В началото на февруари в Лисабон ротационният председател на ЕС - Португалия, обяви официалния старт на рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации "Хоризонт Европа" (2021-2027 г.) с бюджет от 95.5 млрд. евро. Счита се, че това е най-амбициозната и най-мащабна в света транснационална програма за научни изследвания и иновации в полза на обществото – три са основните й елементи:

Стълб 1: Високи постижения в научната област, включващ направленията Европейски научноизследователски съвет, действия "Мария Склодовска-Кюри" и научноизследователски инфраструктури.

Стълб 2: Глобални предизвикателства и конкурентоспособност на промишлеността в Европа, организиран по нов иновативен начин чрез 6 клъстера: Здравеопазване; Култура, творчество и приобщаващо общество; Гражданска сигурност за обществото; Дигитализация, промишленост и космическо пространство; Климат, енергия и мобилност; Храни, биоикономика, природни ресурси, земеделие и околна среда.

Стълб 3: Иновативна Европа, насочен към стимулиране на пробиви, които създават нови пазари, и на екосистеми, които са благоприятни за иновациите и включващ: Европейски съвет по иновации; Европейски иновационни екосистеми; Европейски институт за иновации и технологии.

План за възстановяване и развитие

Планът „Следващо поколение ЕС“ потвърждава целта на ЕС да следва нова стратегия за растеж, основана на Европейския зелен пакт и концепцията за „конкурентоспособна устойчивост“.

Четирите измерения на конкурентоспособната устойчивост са екологичната устойчивост, производителността, справедливостта и макроикономическата стабилност

От Механизма за възстановяване и устойчивост, който е в основата на Следващо поколение ЕС ще бъдат предоставени общо 672,5 милиарда евро в подкрепа на инвестициите и реформите. В рамките на механизма на

държавите членки ще бъдат предоставени безвъзмездни средства на обща стойност 312,5 милиарда евро, а останалите 360 милиарда евро ще бъдат предоставени под формата на заеми.

Държавите членки ще изготвят планове за възстановяване и устойчивост, съдържащи съгласуван пакет от реформи и проекти за публични инвестиции, които да бъдат изпълнени до 2026 г., с цел да получат подкрепа от Механизма за възстановяване и устойчивост

Европейската комисия ще оценява дали инвестициите и реформите, посочени в плановете:

- допринасят за ефективното преодоляване на предизвикателствата, набелязани в съответните специфични за всяка държава препоръки;
- съдържат мерки, които ефективно допринасят за екологичния и цифровия преход и
- укрепват потенциала за растеж, създаването на работни места и икономическата и социалната устойчивост на държавата членка

Комисията насърчава държавите-членки да включат в плановете си за възстановяване и устойчивост **инвестиции и реформи в следните области:**

Ускоряване - приоритетен подход към ориентираните към бъдещето чисти технологии и ускоряване на разработването и използването на възобновяеми енергийни източници.

Саниране - подобряване на енергийната ефективност на обществените и частните сгради.

Зареждане и презареждане - насърчаване на ориентирани към бъдещето чисти технологии, за да се ускори използването на устойчив, достъпен и интелигентен транспорт, на станции за зареждане и презареждане и разширяване на обществения транспорт.

Свързване - скоростно въвеждане на бързи широколентови услуги за всички региони и домакинства, включително влакнестооптични и 5G мрежи.

Модернизиране - цифровизацията на публичната администрация и на услугите, включително на съдебната система и здравеопазването.

Разрастване - увеличаването на капацитета на европейските промишлени данни в облак и разработването на най-мощните, авангардни и устойчиви процесори.

Преквалификация и повишаване на квалификацията - адаптирането на образователните системи, за да подкрепят цифровите умения, образованието и професионалното обучение за всички възрасти

Приоритети на комисията фон дер Лайен

- Европейска зелена сделка
- Икономика в интерес на хората
- Подготвена за цифровата ера Европа
- Съхраняване на европейския ни начин на живот
- По-силна Европа на световната сцена
- Нов тласък за европейската демокрация

***

Харта на основните права на ЕС

Хартата на основните права на Европейския съюз е документ, формулиращ права, свободи и принципи, които Съюзът признава. Хартата на основните права е анексирана към Договора от Лисабон, правейки я правно обвързваща за всички държави членки.

Хартата утвърждава ролята на ЕС като общност на страни и граждани, като пространство на свобода, сигурност и справедливост и засилва значението европейското гражданство. Чрез Хартата ЕС се утвърждава не само като икономическа, а и като социална и политическа общност. С нея се разширява демократичната легитимност на съюза, свързана с: разширяване правата на гражданите и възможностите им да влияят върху решенията на европейските институции; подобряване на политиките, осигуряващи пространство на свобода, сигурност и правосъдие; разширяване ролята на националните парламенти; разширяване обхвата на решения, вземани от европейските институции с квалифицирано мнозинство, което цели да създаде по-голяма гъвкавост и бързина при решаването на неотложни проблеми; подобряване

ролята на политиките по икономическо и социално сближаване и на интегрирането на политиката по околна среда в устойчивото развитие.

Със своето съдържание и предвид задължителния й характер, Хартата се превръща в документ с особено силно значение за гражданите на ЕС, най-малкото защото установява минимални стандарти в правата и свободите на гражданите. В нейните текстове е даден изчерпателен списък на правата, и което е особено важно - те са обединени и взаимно свързани. Важно е, че Хартата за основните права на гражданите на ЕС обединява всички тези права, обобщава ги и им дава обща рамка.

Основните видове права и свободи според Хартата са:

Общочовешки и лични - на човешко достойнство, на живот, на неприкосновеност на личността, на брак и семейство, забрана на изтезанията и принудителния труд, защита на личните данни и други;

Граждански - свобода на съвестта и религията, на информацията, на сдружаването и събранията, на свободно движение и пребиваване на територията на всяка страна-членка, на защита от омбудсмана, на справедлив съдебен процес и други;

Политически - право на добра администрация и достъп до документи, на участие в избори за Европейския парламент и в местни избори, право на обезщетение на гражданите за вреди нанесени им от институциите или техните служители и други;

Икономически - право на собственост, на стопанска инициатива;

Трудови - право на труд и свободен избор на професия, на справедливи и безопасни условия на труд, достъп до услуги за намиране на работа, защита от неоснователно уволнение, забрана на детския труд и други;

Права на социалните партньори (синдикалните и работодателски организации) на сдружаване, на колективни преговори, на колективни действия за защита на интересите им, в т.ч. стачка, права на работниците на информиране и консултиране;

Социални - право на социална сигурност и социална помощ, на закрила на здравето, на защита на околната среда, права на потребителите, право на образование;

Културни - право на свобода в изкуството и науката и други.

Хартата установява общи права за страните-членки, доколкото спазват общото европейско право и утвърждава за пореден път равенството пред закона и недопускане на дискриминацията, като акцентира на равенството между двата пола.

С приемането на България за пълноправен член на Европейския съюз на 1 януари 2007 г. българските граждани получават статут на европейски граждани, но пълноценната интеграция е процес, който в много голяма степен зависи от познаването на правата и възможностите, които членството носи.

***

Европейският съюз и младежта

Младите хора в Европа търсят своето място в съвременния динамичен живот – свят на политически и технологически иновации. Целта на Стратегията на Европейския съюз за младежта за периода 2019 – 2027 г. е младежите да получат сигурност, устойчивост и умения, чрез които да се адаптират в променящия се свят.

През следващите 8 години приоритет в дейността на европейските институции с оглед приетата Стратегия ще бъдат няколко основни момента:

- Осигуряване на възможност младите хора да бъдат творци, "архитекти" на собствения си живот чрез подпомагане на тяхното образование, на личностното и професионалното им развитие;
- Акцент върху политиката на европейските институции в областта на трудовата заетост, здравеопазването и социалното приобщаване на младите европейци;
- Създаване на необходимите механизми, чрез които младите хора да бъдат не просто статисти на политическата сцена, а личности с активна

гражданска позиция, носители на идеята за положителна промяна, вдъхновена от ценностите на ЕС и европейската идентичност.

- Инвестирането в образованието, младежта и културата е от ключово значение за изграждането на устойчива, сплотена Европа. Тези инвестиции са безспорен факт – над 22 400 са финансираните проекти за научни изследвания по програмата "Еразъм+", а повече от 400 000 студенти и преподаватели са заминали през учебната 2016/2017 година за водещи европейски университети. С това общата бройка на участниците по програмата "Еразъм+" от 2014 г. насам достига над 1,1 милиона.

В рамките на Стратегията за младежта се гарантира съвкупност от действия за проправяне на пътя към европейското пространство за образование. Така се създават възможности за младите хора от различен произход да реализират пълния си потенциал, да намерят обещаващи перспективи за реализация и да заемат активна роля в европейския политическия живот – важни градивни елементи за бъдещето на ЕС.

Делът на младите хора (на възраст между 15 и 29 години) като част от цялото население на ЕС намалява. Като цяло младите хора притежават по-високо образователно равнище в сравнение с по-възрастните и процентът на безработицата сред тях започна да намалява. Въпреки това младите хора продължават да са изложени в по-голяма степен на бедност и социално изключване в сравнение с други групи от населението.

Европейският съюз се ангажира с подпомагането на държавите членки да посрещат нуждите и стремежите на младите хора чрез стратегия за младежта, която обхваща области като заетост, предприемачество, социално приобщаване, участие, образование, обучение, здравеопазване, благосъстояние, доброволчески дейности, глобалното измерение, творчество и култура. Стратегията се подпомага от редица програми за финансиране, които са специално насочени към младите хора, преди всичко инициативата за младежка заетост, „Еразъм+“ и Европейския корпус за солидарност.

В своята стратегия „Европа 2020“ Европейската комисия определи за цел заетостта на 75% от лицата на възраст 20 – 64 години до 2020 г. ЕС все още е изправен пред предизвикателства, свързани с безработицата, особено по

отношение на различията между държавите членки, младежката безработица и дългосрочната безработица.

От 2014 г. насам бяха положени усилия в редица области, включително подпомагане на младите хора при навлизането на пазара на труда, борба с дългосрочната безработица, усъвършенстване на уменията и улесняване на мобилността на работниците в Европейския съюз.

Гаранцията за младежта е ангажимент, поет от всички страни от ЕС, за да се гарантира, че всички млади хора до 25-годишна възраст получават качествено предложение за работа, продължаващо обучение, чиракуване

стаж в срок от четири месеца след като останат без работа или напуснат системата за формално образование.

Гаранцията за младежта се превърна в действителност в целия ЕС и помогна за подобряване на живота на милиони млади европейци. От 2014 г. насам всяка година повече от 3,5 млн. млади хора, регистрирани за участие в гаранцията за младежта, получават предложение за работа, продължаващо обучение, стаж или чиракуване. По инициативата за младежка заетост е предоставена пряка помощ на повече от 2,4 милиона младежи в целия ЕС.

Пет години след създаването на гаранцията за младежта положението на младите хора на пазара на труда се е подобрило значително: безработните млади хора в ЕС са намалели с близо 2,3 милиона, а броят на младежите, незаети с работа, учене или обучение, е спаднал с 1,8 милиона.

***

Миграция

Движенията на бежанците и миграцията са в центъра на световното внимание. През последните години Европа трябваше да отговори на най-сериозното предизвикателство, свързано с миграцията, след края на Втората световна война. Безпрецедентното пристигане на бежанци и незаконни мигранти в ЕС, което достигна своя връх през 2015 г., разкри редица недостатъци и пропуски в политиките на ЕС относно убежището, външните граници и миграцията. В отговор на тези предизвикателства ЕС започна по-

широк процес на реформи, насочен към цялостни промени, основаващи се на четири стълба, в политиките в областта на убежището и миграцията: намаляване на стимулите за незаконна миграция чрез преодоляване на първопричините за нея, подобряване на процеса на връщанията и разбиване на мрежите за контрабанда и трафик на хора; спасяване на човешки живот и гарантиране на сигурността на външните граници; създаване на силна политика на ЕС в областта на убежището, предоставяне на повече законни пътища на лицата, търсещи убежище, и на по-ефективни законни канали за законни мигранти.

Рекордните миграционни потоци към ЕС, наблюдавани през 2015 г. и 2016 г,. намаляха до края на 2017 г. и 2018 г. При все това, с цел да се постигне това, което Комисията нарича ефективна, справедлива и стабилна бъдеща политика на ЕС в областта на миграцията, ЕС, въз основа на Договорите и на други правни и финансови инструменти, осъществява както незабавни, така и дългосрочни мерки. Европа, поради своето географско положение и своята репутация на пример за стабилност, щедрост и отвореност на фона на нарастващите международни и вътрешни конфликти, изменението на климата и бедността в световен мащаб, вероятно ще продължи да представлява идеално убежище за лицата, търсещи убежище, и мигрантите. Тази тенденция е отразена също така в нарастващия размер, гъвкавостта и разнообразието на финансирането от ЕС, както в рамките на сегашния и бъдещия бюджет на ЕС, така и извън него, за политиките в областта на миграцията и убежището.

***

България и Европейският съюз

От 2007г. България е член на Европейския съюз и както всички страни-членки участва в работата и в в управлението му .

България по график председателства Съвета на ЕС през първата половина на 2018г. За разлика от Комисията или Парламента Съветът на ЕС няма един-единствен постоянен председател. Работата му се ръководи от страната, която председателства Съвета в съответния момент. Тя се сменя на ротационен принцип на всеки 6 месеца. През тези 6 месеца, министрите от

правителството на тази страна председателстват и помагат за определяне на дневния ред на заседанията на Съвета във всяка област на политиката. Те също така подпомагат диалога с другите институции на ЕС.

Всяка страна на Европейския съюз има свой комисар в Европейската комисия. Предложеният от България комисар в Европейската комисия е Мария Габриел отговаря за иновациите, научните изследвания, културата, образованието и младежта.

Колко средства внася и получава България в рамките на членството в ЕС? Вноската на всяка страна от ЕС в бюджета на Съюза се определя по справедлив начин, в зависимост от нейните средства. Колкото по-голяма е икономиката на една страна, толкова по-голяма е нейната вноска, и обратното.

Например, за 2018г. общият размер на предоставените от ЕС средства — 2,169 млрд. евро (равняват се на 3,91 % от българската икономика), а общата вноска в бюджета на ЕС — 0,487 млрд. Евро (равнява се на 0,88 % от българската икономика). Средствата, които България внася в бюджета на ЕС, помагат за финансиране на програми и проекти във всички страни от ЕС, като например за изграждане на пътища, субсидиране на изследователи и опазване на околната среда.

Цел на българската политика в ЕС е постигане на активно отношение на страната ни към основните въпроси, пред които Европа е изправена, и за пълноценно участие във формирането на общите решения на европейско ниво;

- Задълбочаването на европейската интеграция в областта на правосъдието и върховенството на правото, здравеопазването, социалната политика, енергетиката, сигурността и отбраната;
- Реформиране на европейската политика за убежище чрез солидарно споделяне на тежестта от бежанския поток и засилване на действията на ЕС за премахване на причините, които го пораждат;
- Присъединяване към Еврозоната; присъединяването и към Шенгенската система при активно участие в преговорите за нейното реформиране;
- Използване на целия потенциал на новия Европейски механизъм за върховенството на закона за решаването на съществуващите проблеми

в тези области у нас;

- Насочване на по-голяма част от европейския финансов ресурс към програми, фокусирани върху повишаване на конкурентоспособността, икономическия растеж; върху създаване на работни места чрез нови технологии и иновативни проекти;
- Активното участие на България в прилагането на Зелената сделка с цел ефективно и стратегически ориентирано реформиране на българската икономика, която трябва да стане по-конкурентоспособна и по-ориентирана към иновациите и производствата с висока добавена стойност;
- Задълбочаването на европейската интеграция в областта на сигурността и отбраната чрез създаването на същинска оперативна обща европейска полицейска служба, засилване на общия контрол по външните граници, създаването на обща европейска разузнавателна агенция и на обща европейска система за отбрана, която не отслабва, а засилва трансатлантическата връзка и НАТО изобщо;
- Консолидиране на същинска обща европейска енергийна политика, която гарантира енергийната сигурност на ЕС, ограничава едностранната зависимост на отделни държави-членки от един доставчик или източник на енергия и стимулира мащабното използване на енергия от възобновяеми източници;
- Развитие до ново ниво на общите европейски здравни политики и изграждане на Европейски здравен съюз;
- Продължаване на хармонизацията на социалните и социалноосигурителни политики в рамките на ЕС, гарантиране на признаването на трудов стаж и осигурителни права, особено за мобилните работници, гарантиране на трудовите права на мобилните и сезонните работници в т.ч. правото на равно заплащане за равен труд, гарантирането на разумен и адекватен минимален доход във всички държави членки на ЕС.

През следващия програмен период 2021- 2027 г., на разположение на България ще са следните инструменти и финансиране:

Оперативни програми: 17,7 млрд. лв.;

Програма за развитие на селските региони: 3,9 млрд. лв.;

Директни плащания: 10 млрд. лв.;

Фонд за справедлив преход (част от "Зелената сделка"): 2,3 млрд. лв., които ще се харчат на регионално ниво.

Финансиране по "Плана за възстановяване и развитие" в размер на 12 млрд. лв. и възможност за заеми на обща стойност до 9 млрд. лв.

Права на гражданите на Европейския съюз

Право на движение

Член 21 Свобода на движение и пребиваване гласи, че „ Всеки гражданин на Съюза има право да се движи и да пребивава свободно на територията на държавите-членки, при спазване на ограниченията и условията, установени в настоящия договор и от мерките, приети за неговото прилагане“.

В рамките на Шенгенската зона, не **е необходимо да се показва лична карта или паспорт, независимо с какво превозно средство се пътува.** Естествено е човек да е с документи (**паспорт или лична карта)**, за да може да докаже самоличността си при необходимост (проверка от полиция, качване в самолет и т.н.). Шофьорски книжки, банкови карти, пощенски или данъчни документи не се приемат като валидни пътни документи или доказателство за самоличност.

Понякога при заплаха за обществения ред или за националната сигурност (както при пандемията Ковид 19, когато се считаше, че гражданите на ЕС от рискови зони, могат да представляват заплаха за обществения ред и здраве) може да се въвеждат **временни гранични проверки** или дори страните-членки да затварят границите си.

За съжаление гражданите на България, Румъния, Хърватия, Кипър и Ирландия, които не са в Шенгенската зона, при влизане в зоната е необходимо да представят лична карта или паспорт.

Не трябва да се забравя при пътуване с кола, че шофьорската книжка не е документ за пътуване.

Системата eCall, използвана в моторни превозни средства в целия ЕС, извършва автоматично безплатни повиквания до телефон 112 в случай на тежко пътнотранспортно произшествие. Можете също така да се задейства eCall ръчно чрез натискане на бутон, с който са снабдени леките автомобили, произведени след 2018г.

***

Право на труд

Всеки гражданин на ЕС има правото на **равно третиране по отношение на набирането на служители, условията на труд, повишенията, заплащането, достъпа до професионално обучение, професионалното пенсионно осигуряване и освобождаването от длъжност**. Така в целия ЕС важи забраната за дискриминация на работното място, основана на възраст, пол, увреждане, етнически или расов произход, религия, убеждения или сексуална ориентация. Следва да се знае, че тази забрана важи както в публичния, така и в частния сектор.

Всеки гражданин на ЕС трябва да бъде третиран по абсолютно същия начин като гражданите от съответната страна, що се отнася до правото на труд, социалните обезщетения и достъпа до обществени услуги за заетост.

Важно е да се знае, че приемащата страна може да реши да откаже достъп до подпомагане на доходите или други обезщетения на всеки гражданин на ЕС през първите 3 месеца от пребиваването му (например, работилият един месец като сезонен работник, не може да се надява да получи помощ заради ниски доходи. Понякога този отказ може да бъде за по-продължителен период от време.

Пряка дискриминация е налице, когато даден работодател се отнася зле с някого въз основа на някое от основанията, посочени по-горе. Например, може да става въпрос за отказ за наемане на работа или повишение на български граждани.

Непряка дискриминация е налице, когато дадена практика, политика или правило, които важат за всички, имат отрицателен ефект върху дадена група. Например прилагането на правила, които са неблагоприятни за служителите на непълен работен ден, може косвено да дискриминира жените, тъй като повечето служители на непълен работен ден са жени.

В ЕС е забранен тормозът на работното място - нежелано поведение, малтретиране или друго отношение, което води до създаване на враждебна работна среда. Например, сексуалният тормоз на работното място по отношение на жените, който все още се допуска в България, въпреки съществуващите норми.

За хора с увреждания може да се наложи работата или работното място да бъдат адаптирани по начин, който да позволява да изпълняват задълженията си, да израстват в служебната йерархия или да се обучават.

Ако човек е жертва на дискриминация, може да потърси подкрепа от съответния национален орган (в България към Комисията за защита от дискриминация. Подкрепа може да се потърси най-вече от синдикатите, граждански оранизации, адвокати.

Ако гражданин на ЕС започне работа в друга страна от Европейския съюз , то може да се събере със своето семейство, а те могат да започнат работа като наети могат да работят като наети.

Гражданин на ЕС, изпратен да работи временно в друга страна от ЕС, придобива статут на командирован работник **и докато командировката приключи ще се ползва от същите** права и условия на труд**, от които се ползват работниците в приемащата страна.**С това право не се съобразяваха българските превозвачи и плащаха мизерни заплати на командированите от тях шофьори на тирове в други страни от ЕС.Командировката може да продължи колкото е необходимо за изпълнението на дадена задача. Когато командировката приключи, командированият трябва да се върне на работното си място в държавата, от която е командирован.

При загуба на работа в друга страна от ЕС, коя държава ще плаща обезщетенията за безработица зависи от работната ситуация и местоживеенето на работника, а не от неговата националност.

Различни страни, различни обезщетения. Всяка страна от ЕС има собствени правила за обезщетенията за безработица. Това означава, че може да получавате обезщетения в продължение на 24 месеца във вашата страна, но само 12 месеца в друга. Струва си да се сравнят обезщетенията, изплащани във всяка една страна, като се обърне специално внимание на: периодите на работа, необходими, за да се отговаря на условията за обезщетения за безработица; приложимите ставки за изчисляване на обезщетенията;продължителността на получаване на обезщетенията.

Не съществуват общоевропейски правила за това как трябва да бъде облаган с данък доходът на гражданите на ЕС, които живеят или работят в друга страна от Съюза. Обикновено страната, в която гражданинът е местно лице за данъчни цели, може да облага общия му трудов или нетрудов доход от източници в цял свят. Това включва работни заплати, пенсии, обезщетения, доход от недвижимо имущество или от други източници, както и доход от продажба на недвижимо имущество от всички страни по света.

***

Пребиваване в чужбина

Всеки гражданин на ЕС има право да живеете във всяка страна от ЕС, където работи като нает или самостоятелно заето лице или в която е командирован.

Ако изгуби работата си, докато живее в друга страна, **може да остане да живее там, ако**:

- е временно **неработоспособен** поради болест или злополука,
- е **регистриран** в съответното бюро по труда като **принудително безработен**; Ако преди това е работил по-малко от 1 година, си запазва правото на равно третиране с гражданите на съответната страна за ограничен период от поне 6 месеца.
- **е в процес на професионално обучение**.

В някои страни от ЕС трябва да се съобщи за присъствието на съответните власти в рамките на разумен период след пристигането си и те могат да наложат санкции, например глоба, ако не се направи.

Като нието лице в приемащата страна, трябва да се регистрира в съответния орган (често общината или местното полицейско управление) след първите 3 месеца. Когато се регистрира, ще получи удостоверение за регистрация, което потвърждава правото да живее в приемащата страна. За получаване на удостоверението са необходими: валидна лична карта или паспорт; удостоверение за заетост или потвърждение от работодател, за наемане на работа.

Ако гражданин на ЕС живее **законно (отговаря на условията за престой в друга страна от ЕС),** непрекъснато в продължение на 5 години, автоматично придобива право на постоянно пребиваване там. Това означава, че може да остане в страната толкова, колкото желаете.

Правото на постоянно пребиваване може да се изгуби, ако се живее извън страната за повече от 2 последователни години.

Право на движение с превозно средство. Дори и да се премести да живее, учи или работи в друга страна от ЕС, гражданинът има право само на едно свидетелство за управление на МПС от страна от ЕС. Когато човек се премества в друга страна от ЕС, обикновено не трябва да подменя шофьорската си книжка с местна. Ако обаче свидетелството за правоуправление се подмени доброволно, за водача ще важат правилата за свидетелствата за управление на МПС на съответната страна (например за сроковете на валидност и медицинските прегледи).

***

Учащи — права на пребиваване

Учащите имат право да живеят в страната от ЕС, в която учат, за периода на, ако: са **записани** в признато учебно заведение; разполагат с **достатъчен доход**, без значение от източника, за да живеят там без подпомагане на доходите им; разполагат с **пълна здравна осигуровка.**

Възможно е да се загуби правото на престой в страната, ако човек завърши следването и не може да докаже, че работи или че разполага с достатъчно средства, за да се издържа.

След 3 месеца органите в приемащата страна могат да поискат от учащия да се регистрира като пребиваващ пред местните власти, за да удостовери, че

отговаря на условията за пребиваване като учащ и да получи документ, потвърждаващ правото на престой. Необходими са доказателство за записване в признато учебно заведение; доказателство за наличието на пълна здравна осигуровка; декларация, че учащият може да се издържа, без да е необходимо подпомагане на доходите като средствата могат да бъдат от всякакви източници.

Гражданинът на ЕС има право да учи във всеки университет в Съюза при същите условия като гражданите на съответната страна. Условията за приемане обаче се различават значително в различните страни и университети.

По принцип човек може да започне да учи в университет в друга страна от ЕС след завършване на средното образование в България или в друга страна. Всяка държава е свободна да определя равнището на средно образование, което се изисква от бъдещите студенти за прием в университет.

Какви документи са необходими за учене в друга държава от ЕС? Това зависи от държавата, университета и самия курс. По принцип трябва да се разполага с: оригиналите на всички академични квалификации от значение; автобиография (например, Europass CV, която съдържа образец, по който можете да представите образованието, което сте получили, така, че да бъде разбираемо навсякъде в Европа).

От гражданите на ЕС, учещи в университет в друга страна от ЕС, **не може** да се изисква да **плащат по-високи такси**;имате право на същите **стипендии, покриващи учебните такси**, като гражданите на тази страна.

Друга възможност за осъществяване правото за учене в страна от ЕС се предоставя по програмата „Еразъм+", която спомага да се осъществи част от следването в чужбина. Това става чрез кандидатстване по програмата чрез висшето училище в страната. Когато студент продължава или осъществява част от следването си в страна от ЕС по линия на „Еразъм+", той **не трябва да плаща такси за регистрация или обучение** на приемащия университет. **Обучението в чужбина се смята** за неразделна част от програма за обучение на студента и той получава **стипендия от ЕС** за разходите за издръжка и пътуване. Изпращащият университет трябва да признае периода на обучение

в чужбина като валиден за получаване на диплома, ако бъде изпълнена учебната програма, договорена преди обмена.

Работа по време на следване. Ако човек планира да учи в друга страна от ЕС, трябва да има достатъчни доходи, за да живее там без нужда от финансова помощ. Тези доходи могат да произлизат от различни източници, като например от родители, от партньори или от работа. Всеки учащ като гражданин на ЕС ще има същото право на работа докато учи като гражданите на съответната страна. Няма да е нужно разрешение за работа, дори за работа на пълно работно време.

***

Общински избори

Гражданите на ЕС, живеещи в друга държава от Съюза, имат право да гласуват и да се кандидатират в общински избори в тази страна.

Който иска да гласува на общински избори в страната, в която живее, трябва **да заяви намерението си** и да бъде включен в **избирателните списъци** в тази страна. Ще трябва да предостави определена информация – например, националност и адрес. В страните, в които гласуването е задължително, ще бъде включен в избирателните списъци само, ако е изявил желание за гласува заявка.Като гражданин на ЕС ще гласува **при същите условия като гражданите** на страната, в която живее. Ако от тях се изисква да са живели в нея или в дадена община за определен период от време, за да имат право да гласуват, същото изискване ще важи и за него. Все пак периодите, които е прекарал в други страни от ЕС, различни от родната страна, също трябва да бъдат взети предвид.

Ако гласуването на общински избори и избори за Европейски парламент е задължително в приемащата страна и ако гражданинът е включен в избирателните списъци, след като се е регистрирал, той е длъжен да гласува - точно като нейните граждани. Гласуването е задължително в следните страни от ЕС: Белгия, Кипър, Гърция и Люксембург.

За кандидатиране в **общински избори** в приемащата страна може да бъде поискано, гражданинът да направи **декларация**, че не е **лишен от право** да

се кандидатира в родната си страна. Може да бъде поискано да подкрепи тази декларация с атестация, издадена в България.

***

Европейски избори

Като гражданин на ЕС всеки има право да гласува или да се кандидатира в европейски избори. Ако той живее в родната си страна, може да гласува само за кандидатите в тази страна.

Ако е регистриран и живее в друга страна от ЕС, може да гласува за кандидатите в родната страна или да участва в изборите на приемащата страна и да гласува за кандидатите в нея.

Важното е, че в едни европейски избори може да се гласува само веднъж.

Може да се наложи регистрация в националните органи в приемащата страна преди провеждането на изборите. В някои страни от ЕС тази регистрация е автоматична, въз основа на регистрираното пребиваване на гражданина.

Трябва да се проверят предварително крайните срокове за регистрация в приемащата страна, тъй като те се различават в отделните държави.

Гражданите на България, Кипър, Дания, Гърция или Италия, не могат да гласуват извън страната си

*** .

Намиране на доброволчески проект

Всеки младеж може да замине в чужбина по линия на Европейската доброволческа служба, но трябва първо да намери проекти, за които активно се търсят доброволци в Базата данни за доброволчество. Ако не се намери проект, който отговаря на интересите на желаещия да бъде доброволец,, трябва да се потърси **изпращаща организация**. Информация за организациите може да блъде получена от:

- Национална агенция във страна
- От регионалния информационен център SALTO, който обслужва страните от Югоизточна Европа

- База данни за акредитирани организации

Изпращащата организация ще помогне да се разработи конкретния проект и да се намери място, отговарящо на интересите на доброволеца, където той ще работи в желания от него период от време.

В програмата "Еразъм+" , която се публикува всяка година , може да се открият повече подробности за Европейската доброволческа служба за организации и млади хора.

***

Право на здравно обслужване

Всеки гражданин на ЕС при неочаквано заболяване при временен престой в друга страна от ЕС - независимо дали става дума за почивка, командировка или учене в чужбина - има право на всички видове лечение, които не могат да бъдат отложени до прибирането в страната. Правото на **здравно обслужване е като правото на лицата, осигурявани в страната, в която гражданинът се намира**.

За това е необходимо при пътуване в чужбина да се носи Европейската здравноосигурителна карта (ЕЗОК), която е доказателство, че лицето **е осигурено в държава от ЕС**.

Ако лицето няма Европейска здравноосигурителна карта или не може да я използва (например за частна медицинска помощ), не може да бъде отказано лечение, но може да се наложи да се заплатят предварително разходите за лечението и после да се поиска възстановяване на разходите си при завръщане в страната.

Картата не може да се ползва при **спасителни операции и репатриране** - ако лицето иска да бъде транспортирано безплатно в страната в случай на сериозно заболяване или при тежък инцидент по време на посещение в друга страна от ЕС – тогава ще е необходима **отделна здравна застраховка. Картата също така не покрива частна медицинска помощ** или разходи за планирано лечение в друга страна от ЕС.

При спешни случаи в целия ЕС гражданинът може да се свърже със службите за спешна помощ, като набере безплатния телефонен номер 112 от стационарен или мобилен телефон. Ако се наложи посещение на лекар или лицето се подложи на болнично лечение по време на пътуване в друга страна от ЕС, Европейската здравноосигурителна карта ще

улесни **административните процедури и възстановяването на разходите за получени услуги в рамките на общественото здравеопазване .**

***

Права на потребителя

Правилата на ЕС за защита на потребителите гарантират, че когато се купуват стоки и услуги в ЕС, се разполага с **ясна информация** за продуктите или услугите, които се купуват, за тяхната цена, транспортни разходи и разходи за доставка, както и за **правата, на купувача, когато възникнат проблеми**.

Информация за стоката или услугата. Когато се купува продукт или услуга в ЕС, търговецът трябва да предостави **ясна, точна и разбираема информация** за продукта или услугата, преди да бъде направена покупката. Тази информация трябва да включва: основните **характеристики на продукта**; **общата цена, включваща дължимия данък и всички такси**; **разходите за доставка** (ако има такива) и всички други допълнителни разходи; условията за **плащане, доставка или изпълнение**; **самоличността на търговеца**, както и географския му адрес и телефонния му номер; **продължителността** на договора (ако е приложимо).

Ако се пазарува онлайн, по телефона, по каталог за поръчка по пощата или от амбулантен търговец, преди да се закупи нещо, трябва да бъде предоставена следната по-подробна информация: електронен адрес на търговеца; всякакви ограничения за доставката в определени страни; правото да откаже своята поръчка в срок от 14 дни; налични следпродажбени услуги; механизми за разрешаване на спорове; номер на търговеца в търговския регистър; професионално звание и данни за регистрацията на търговеца по ДДС (ако е приложимо); професионално сдружение, в което търговецът членува (ако е приложимо).

Важно е да се знае, че за такива покупки **не трябва да се заплаща за доставка** или други **такси, за които купувачът не е уведомен** предварително.

Договорите трябва да са написани на **ясен и разбираем език** и не могат да съдържат неравноправни клаузи.

Трябва да се знае, че в някои страни от ЕС правото да се получи потвърждение или да се отмени дадена поръчка, не важи за покупки от амбулантни търговци на стойност под 50 евро.

При закупуване на нещо извън физически магазин – например по интернет, по телефона или по каталог – трябва да се получи **писмено потвърждение за покупката**. То трябва да бъде на хартия или в траен формат, като например електронно писмо или съобщение в личния профил на купувача на уебсайта на търговеца, при условие че става въпрос за нещо, което може да се съхрани и което търговецът не може да промени едностранно.

Когато се купува цифрово съдържание онлайн, например при изтегляне или стрийминг на музика или видео, важат специални изисквания относно информацията. Преди да се направи покупката, купувачът трябва да бъде **информиран с какъв хардуер/софтуер работи съдържанието** (оперативна съвместимост) и какви функции включва то, включително дали е разрешено копирането за лични цели и дали използването на съдържанието подлежи на географски ограничения.

Когато се купуват стоки или услуги в ЕС, трябва да се получи ясна информация за **общата цена, включително всички данъци и допълнителни такси**. При онлайн покупки купувачън трябва изрично да потвърди, например чрез натискане на бутон, че знае, че извършването на поръчка води до задължение за плащане.

Ако трябва да се извърши онлайн плащане на стойност повече от 30 евро, ще трябва да се използвате съчетание от поне два елемента за проверка на автентичността, като например: нещо, което купувачът има (като мобилен телефон или четец за карти) или нещо, което купувачът знае (PIN код или парола).

Търговците в ЕС **нямат право да начисляват такси** за използване на кредитна или дебитна карта.

От гражданин на ЕС или пребиваващ в Съюза **не може да се иска да плати по-висока цена** при покупката на продукти или услуги в ЕС само **заради националност или страна на пребиваване**.

Когато се купуват стоки онлайн в ЕС, **цените може да са различни** в отделните държави или между различните версии на един и същ уебсайт, например поради разлики в разходите за доставка. Въпреки това, ако се

купуват стоки онлайн без това да налага трансгранична доставка — например ако се купува нещо онлайн и може да се вземе собственоръчно от търговец или магазин — би следва **да важат същите цени и специални оферти** като за купувачите, които живеят в съответната страна.

Същите правила важат и когато се купуват **услуги, предлагани в помещенията на търговеца** — например когато се купува билет за увеселителен парк, резервира хотел, кола под наем или когато се купуват услуги, доставяни по електронен път (напр. услуги в облак, уебсайт хостинг) - гражданинът е в правото си **да заплати същата цена като местните купувачи**.

Правилата на ЕС за ценообразуване важат и когато купувате билети за пътуване, например със самолет или влак, независимо дали покупката се извършва онлайн или лично. Това означава, че когато гражданинът купува билети, **всички данъци и такси трябва да бъдат включени** и показани в общата цена от началото на периода на резервация. Така за купувача ще бъде по-лесно да сравни цените на различните превозвачи.
Всички **незадължителни добавки (като застраховка за пътуване) трябва да бъдат ясно посочени** и да се предлагат само въз основа на правото на избор.

Когато гражданинът купува стоки и услуги където и да е в ЕС – от уебсайт, местен магазин или продавач от друга страна – правото на ЕС го защитава от нелоялни търговски практики. Когато рекламират, продават или доставят продукти, предприятията **трябва да предоставят достатъчна и точна информация**, която да позволи да купувачът да се информира добре, преди да вземе решение за покупка. **Ако не се предостави достатъчно информация**, действията им може да се считат за нелоялни и купувачът. има право на обезщетение, ако са се отнесли несправедливо с него.

Купувачът е защитен от 2 основни категории нелоялни търговски практики: **заблуждаващи практики** чрез действия (предоставяне на невярна информация) или бездействия (несъобщаване на важна информация); **агресивни практики**, чиято цел е да ви принудят да купите нещо.

Определени търговски практики са **забранени при всякакви обстоятелства**. Някои от най-често срещаните са изброени по-долу:

В целия ЕС продавачите трябва да посочват цените на стоките достатъчно ясно**, за да може лесно да се сравняват сходни продукти и гражданинът да е добре информиран, преди да направи избор, независимо от това как са пакетирани стоките или колко единици стока се продават заедно. Когато рекламират или продават нещо, предприятията са правно задължени да предоставят напълно ясна информация за цената, която ще трябва да се заплати.**

Цената, посочена в дадена оферта, трябва да включва всички данъци и разходи за доставка**. Ако има допълнителни разходи, които не могат да бъдат изчислени предварително, купувачът трябва да е уведомен за това.**

Купувачът трябва да има възможност да сравнява цените на различни марки и на опаковките с различни размери, за да види например колко ще спести, ако купи голяма опаковка зърнена закуска вместо малка кутия. За да е възможно това, на всички стоки трябва да е отбелязана не само продажната цена, но и **цената на единица мярка** — например цената на килограм или на литър. Тази информация **трябва да е ясна, четлива и лесно забележима**. Това правило се отнася и до рекламите, в които се споменава продажна цена.

От гражданин на ЕС, даден търговец не може да иска да заплати повече при покупката на стока или услуга само поради националното гражданство или държава на пребиваване. Някои различия в цените могат да бъдат обосновани, ако се дължат на обективни критерии, а не само на гражданството. Например различните пощенски разходи могат да означават, че се плаща повече за доставка в една страна, отколкото в друга. Търговците обаче могат да определят различни нетни продажни цени в различни пунктове за продажба, като магазини и уебсайтове, или да използват определени оферти само в конкретен район на дадена страна членка. Съгласно правилата на ЕС всички тези оферти трябва да бъдат достъпни за потребителите от други страни от Съюза.

***

Защита на данните и неприкосновеност на личния живот в интернет

Правилата на ЕС за защита на данните гарантират защитата на личните данни, когато те се събират — например когато се купува нещо онлайн,

кандидатства се за работа или се иска банков заем. Тези правила **се прилагат както за дружествата и организациите (публични и частни) в ЕС, така и за тези, установени извън Съюза, които предлагат стоки и услуги в ЕС**, като например Facebook или Amazon, когато тези дружества искат или използват повторно личните данни на лица в Съюза.

Няма значение в какъв формат са данните — онлайн в компютърна система или на хартия в структуриран формуляр — винаги когато се съхраняват или обработват данни, които пряко или непряко идентифицират купувача, трябва да се спазват неговите права на защита на личните данни.

В правилата на ЕС за защита на данните, известни също като Общ регламент на ЕС за защита на данните (ОРЗД), са описани различни ситуации, в които дадено дружество или организация **има право да събира или използва повторно личните данни на гражданина**: когато има договор с купувача — например договор за доставка на стоки или услуги (когато се купува нещо онлайн) или договор за трудови правоотношения; когато обработването на данните е жизненоважно за лицето - например, когато това би могло да защити живота му; когато има законни интереси – например, ако банката използва личните данни, за да провери дали лицето отговаря на условията за спестовна сметка с по-висок лихвен процент

Когато дадено дружество или организация иска съгласие, лицето трябва да извърши конкретно действие, с което да заяви одобрението си**, например като подпише формуляр за съгласие или като избере „да" при ясно посочен вариант с „да" и „не" на уебстраница.**

Освен това на лицето трябва да бъде предоставена следната информация, преди да реши да даде своето съгласие: информация за дружеството или организацията, които ще обработват данни, включително техните данни за контакт и координатите за връзка с длъжностното лице по защита на данните, ако има такова; причината, поради която дружеството/организацията ще използва личните данни на лицето; колко дълго възнамеряват да съхраняват личните данни на лицето; информация за правата на лицето в областта на защитата на данните (достъп, коригиране, заличаване, подаване на жалба, оттегляне на съгласието). Цялата **тази информация следва да бъде представена по ясен и разбираем начин.**

Оттегляне на съгласието за използване на лични данни и право на възражение. Ако първоначално лицето даде своето съгласие дадено

дружество или организация да използва личните му данни, може да се свърже с администратора на данните (лицето или органа, отговорни за обработката на вашите лични данни) и да оттегли своето съгласие **по всяко време. След оттегляне на разрешението дружеството или организацията** повече не може да използва личните данни на лицето**.**

Когато дадена организация обработва лични данни въз основа на своите собствени законни интереси или като част от задача от обществен интерес, или от името на официален орган, лицето може да има право на възражение. В някои специфични случаи общественият интерес може да има предимство и на дружеството или организацията да бъде разрешено да продължат да използват лични данни. Например такива случаи могат да бъдат извършването на научни или статистически изследвания, или изпълнението на задача в рамките на официалната функция на публичен орган.

Лицето може да поиска достъп до своите лични данни, с които разполага дадено дружество или организация, като има право да поиска копие от вашите данни — безплатно и в достъпен формат. Следва да получи **отговор в рамките на 1 месец** и да му се предостави **копие от личните данни**, както и всякаква друга подходяща информация за **начина, по който са използвани данните**.

Ако личните данни вече не са необходими или се използват неправомерно, лицето може да поиска те да бъдат изтрити. Това е известно като „правото да бъдеш забравен". Тези **правила важат и за интернет търсачки** като Google, тъй като те също се считат за администратори на данни. Можете да се поиска връзките към интернет страници, съдържащи името на лицето, да бъдат премахнати от резултатите на търсачката, когато информацията е неточна, неподходяща, без значение или прекомерна.

Ако дадено дружество е публикувало личните данни онлайн и лицето поиска те да бъдат изтрити, дружеството трябва да информира и **всички други уебсайтове**, с които данните са били споделени, че лицето е поискало данните му и връзките към тях да бъдат изтрити.

Ако личните данни са откраднати, загубени или до тях има неправомерен достъп, което е известно като „ нарушение на сигурността на личните данни", администраторът на данните (лицето или органът, отговорни за обработката на вашите лични данни) трябва да съобщи за това на националния орган за защита на данните. Администраторът на лични данни трябва също да информира пряко лицето, ако поради нарушението съществува сериозен риск, свързан с вашите лични данни или личен живот.

***

Достъп и използване на интернет

Където и да се намира в ЕС, гражданинът трябва да може да получи достъп до електронни съобщителни услуги с добро качество и на приемлива цена, включително базов достъп до интернет. Това е известно като предоставяне на „универсална услуга". Трябва да има поне един доставчик, който да може да предостави тази услуга.

В определени случаи, например при проблеми с техническата осъществимост на искане, е възможно то да не бъде сметнато за „разумно" и може да бъде отказано. За повече информация гражданинът може да се обърне към националните регулаторни органи в страната. Те ще го свържат със съответния доставчик на универсална услуга.

В качеството на потребител правилата на ЕС за отворен интернет дават право на **достъп до/или разпространяване на онлайн съдържание и услуги** по избор на гражданина. Интернет доставчик не може да блокира, забавя или дискриминира каквото и да е онлайн съдържание, приложения или услуги, освен в три определени случая: за да спази **законови задължения**, като съдебно решение за блокиране на определено незаконно съдържание; за да се запазят **сигурността и целостта** на мрежата, например за борба с вируси или зловреден софтуер; за да се справи с **извънредно или временно претоварване на мрежата.**

Правилата на ЕС забраняват на интернет доставчиците да блокират приложения или да искат допълнително пари за използване на приложения за видео разговори.

Преди подписването на договор за интернет услуги интернет доставчикът трябва да предостави **информация** относно: цените, тарифите и таксите, включително различните възможности и пакети; стандартните условия; качеството на услугата (например скорост на теглене).

След като договорът е подписан, интернет доставчикът трябва също така: **да уведоми** своевременно, ако иска да промени договора (например да повиши цената); **да позволи отказване** от договора, без да се плаща неустойка, ако не се приема някое от новите условия; **да предлага разумни минимални срокове на договорите,** например за първоначален период до 12 месеца. Договорите за срок над 2 години са незаконни.

Публичните уебсайтове трябва да са достъпни за всички потребители. Уебсайтовете на организациите от публичния сектор в страните от ЕС трябва да спазват строги стандарти за достъпност. Достъпните уебсайтове предоставят на **всички потребители равен достъп** до информацията и функциите, които предлагат. Съдържанието също така трябва да бъде съвместимо с всички браузъри, устройства, софтуер и помощни технологии, като екранни четци.

Когато човек пътува в друга страна от ЕС, има право на достъп до своите платени услуги за онлайн съдържание **по същия начин като в собствената страна.** Това означава например, че ако има абонамент за онлайн доставчик на телевизионно съдържание, когато пътува в друга страна от ЕС може да гледа и изтегля същите филми и сериали, както в своята страна.

Същите правила **важат за всички платени абонаменти** за онлайн съдържание, като **електронни книги, игри, музика и спортни прояви**. Ако лицето има договор с доставчик на онлайн съдържание, който ограничава достъпа му в други страни от ЕС, или ако е трябвало да заплаща допълнително за достъп до съдържанието, докато е в чужбина, тези ограничения вече не важат.

Правилата на ЕС също така обхващат безплатните абонаменти за онлайн съдържание, когато пътувате в други страни от ЕС, но само по избор. Това означава, че достъпът до собствените безплатни онлайн услуги за съдържание, докато лицето е в чужбина, зависи от неговия доставчик на услуги.

Достъп до същото съдържание без значение къде се намира лицето.

Доставчикът на съдържание **няма право да изисква допълнителни плащания** за това, че предоставя достъп до съдържание, за което лицето има платен абонамент, докато лицето е в друга държава от ЕС. То също така трябва да има **достъп при същите условия като в своята страна**, тоест достъп до същото съдържание, на същите видове и брой устройства, за същия брой ползватели и същия диапазон от възможности.

Доставчикът на съдържание освен това **не може умишлено да понижава качеството на съдържанието**, което лицето получава, докато е в чужбина. Трябва да се има предвид, че качеството на онлайн съдържание ще зависи и от мрежата, която се използва за достъп до него (като Wi-Fi връзка или 3G/4G мрежа).

Достъпът до онлайн съдържание чрез **3G/4G мрежа**, докато лицето е в друга страна от ЕС, ще бъде част от неговото използване на данни съгласно договора за мобилни телефонни услуги. За това човек следва да се запознае с правилата на ЕС за роуминга